

Jak zvládnout dluhy

Texty na tento týden

Dt 28,1.2.12; Mt 6,24; 1J 2,15; Př 22,7; Př 6,1–5; Dt 15,1–5

Základní verš

„Boháč panuje nad chudáky, dlužník se stává otrokem věřitele.“ (Př 22,7)

Jednou z definic dluhu je „žít již dnes z toho, co očekáváš, že vyděláš v budoucnosti“. Zdá se, že život na dluh se stal všeobecně přijímaným způsobem existence. Bible však odrazuje od dluhů a křesťan by si proto měl velmi dobře rozmyslet, zda se zadluží. V Písmu nacházíme desítky zmínek o dluhu – a všechny jsou negativní. Bible netvrdí, že půjčit si peníze je hřích, poukazuje však na časté neblahé následky takového jednání. Apoštol Pavel v souvislosti s finančními závazky radil: „Dávejte každému, co jste povinni: daň, komu daň; clo, komu clo; úctu, komu úctu; čest, komu čest. Nikomu nebuďte nic dlužni, než abyste se navzájem milovali, neboť ten, kdo miluje druhého, naplnil zákon“ (Ř 13,7.8).

Proč jsou dluhy na různých úrovních – osobní, firemní i státní – téměř mezinárodní pohromou? Každá společnost měla vždy alespoň malé procento zadlužených. Dnes je zadlužená mnohem větší část lidí a téměř nikdy jim to není k prospěchu.

Tento týden budeme uvažovat, co vede lidi k zadlužení a jak přistupovat k dluhu. A i když ty sám možná žiješ bez dluhů, o získané informace se můžeš podělit s rodinou a přáteli, kteří by z toho mohli mít užitek.

Osnova lekce

Tématem této lekce jsou biblické principy, které lze aplikovat i do dnešní doby na situaci, kdy se lidé dostávají do dluhů. Ty totiž mohou být pro ně i pro jejich blízké velmi nebezpečné. I k tomuto tématu přináší Boží slovo mnoho překvapivě aktuálních rad a podnětů.

- Dt 28,1.2.12: Boží ideál pro nás – život bez dluhů (neděle)
- Mt 6,24; 1J 2,15: Prevence dluhů – správně nastavené hodnoty (pondělí)
- Př 22,7: Cesta z dluhové pasti (úterý)
- Př 17,18; 22,26.27; 28,20: Ručení za druhé – nemoudré riziko (středa)
- Dt 15,1–5: Minimalizování půjček (čtvrtek)

PROBLÉMY S DLUHEM

¹Jestliže budeš opravdově poslouchat Hospodina, svého Boha, a bedlivě dodržovat všechny jeho příkazy, které ti dnes udílím, vyvýší tě Hospodin, tvůj Bůh, nad všechny pronárody země.

²A spočinou na tobě všechna tato požehnání, když budeš poslouchat Hospodina, svého Boha.

[...] ¹²Hospodin ti otevře svou štědrou pokladnici, nebesa, aby v pravý čas dal tvé zemi déšť a požehnal každé práci tvých rukou. Budeš půjčovat mnohým pronárodům, ale sám si nebudeš muset půjčovat. (Dt 28,1.2.12)

Osobní studium

Prostuduj si úvodní text. Jaký je Boží ideál pro jeho děti v souvislosti se zadlužováním? Jak lze tohoto ideálu dosáhnout? I když je kontext těchto veršů odlišný, jak můžeme aplikovat principy, které se zde nacházejí?

Studie ukazují, že existují tři hlavní důvody, proč se lidé dostávají do finančních potíží. Uveďme si je stručně v pořadí od nejčastějších.

Prvním důvodem je nevědomost. Mnoho lidí, i vzdělaných, je finančně negramotných. Nikdy se k nim nedostaly základní informace o hospodaření s penězi, nemluvě o biblických principech. Je proto důležité o tomto tématu mluvit. Nadějí je získat nové informace a začít se lépe rozhodovat.

Druhým důvodem finančních potíží je chamtivost, nenasytnost a sobectví. V reakci na reklamu a osobní touhy si lidé často žijí nad poměry. Nejsou ochotni bydlet, jezdit nebo se oblékat podle svých skutečných možností. Zároveň si mnozí z nich myslí, že jsou

příliš chudí na to, aby dávali desátky. V důsledku toho žijí bez zaslíbené Boží moudrosti a Božího požehnání (viz Mal 3,10.11 a Mt 6,33). Nadějí pro takové lidi je vnitřní změna a získání ducha spokojenosti.

Třetím důvodem, proč se lidé ocitnou ve finančních potížích, je osobní neštěstí. Možná přežili úraz nebo těžkou nemoc a dlouhou dobu zůstali bez nezbytných prostředků. Možná je opustil marnotratný manželský partner. Přírodní katastrofa je mohla připravit o majetek. Nebo se narodili a vyrůstali v extrémní chudobě. I pro tyto lidi existuje naděje. Určitě nepůjde o lehkou cestu, ale jejich problémy lze překonat. Změna však může přijít. Takovým lidem může pomoci podpora přátel, poradenství a/nebo asistence, tvrdá práce spojená s osobním vzděláváním a nakonec požehnání a Boží prozřetelnost.

Ať už jsou příčiny zadlužení jakékoli, dluh lze nakonec zmírnit. Ti, kteří jsou zadlužení, však budou muset provést důležité změny ve svém životě, ve výdajích a finančních prioritách.

Aplikace

Uvažuj o verších 1Tm 6,6–9. Na co si máme podle apoštola Pavla dávat pozor? Jaké poučení si můžeš z těchto slov vzít?

NÁSLEDOVÁNÍ BOŽÍCH RAD

Nikdo nemůže sloužit dvěma pánům. Neboť jednoho bude nenávidět a druhého milovat, k jednomu se přidá a druhým pohrdne. Nemůžete sloužit Bohu i majetku. (Mt 6,24)

Nemilujte svět ani to, co je ve světě. Miluje-li kdo svět, láska Otcova v něm není. (1J 2,15)

¹⁴Přines Bohu oběť díky a plň svoje sliby Nejvyššímu! ¹⁵Až mě potom budeš v den souzení volat, já tě ubráním a ty mě budeš oslavovat. (Ž 50,14.15)

Osobní studium

Jsme hmotné bytosti a žijeme ve hmotném světě, který nabízí mnoho lákavých věcí. Museli bychom být z oceli a syntetického oleje, ne z masa a krve, abychom občas necítili vábení věcí a touhu po bohatství. Kdo někdy nesnil o tom, že je bohatý nebo že vyhraje v loterii?

Takovému pokušení jsme vystaveni všichni. Dá se říci, že není nic špatného na tom, že usilovně pracujeme, abychom si vydělali na dobré živobytí, nebo jsme dokonce získali určité bohatství. To ovšem neznamená, že automaticky padneme do pastí a peníze, bohatství a materiální statky se pro nás stanou modlou. Bůh nám slíbil svou sílu, díky níž můžeme zůstat věrni tomu, o čem víme, že je správné. Tento aspekt je velmi důležitý, protože touha po bohatství a hmotném majetku vedla k záhubě mnoha duší.

Jaká je společná myšlenka textů Mt 6,24 a 1J 2,15?

Je smutné, že láska k nabídkám světa může být tak silná, že se lidé zadluží, aby – jak doufají – tuto lásku uspokojili. Nikdy to však nefunguje (Kaz 4,6–8).

A protože život na dluh je jednou ze sítí, které satan spřádá ke zničení člověka, je zřejmé, že Bůh povzbuzuje své děti, aby žily bez dluhů. Prostřednictvím Písma a prorockého daru nám dal rady, které nás mohou dovést k finanční svobodě.

Uvažuj o textu Ž 50,14.15. Jaký postoj by měl mít Boží lid? Co znamená „plnit svoje sliby Nejvyššímu“?

Do členství v církvi vstupujeme s postojem chvály a díky našemu Bohu, který nás stvořil a vykoupil. V křestním slibu jsme v bodě devět dostali otázku: „Uznáváte církevní organizaci? Chcete uctívat Boha a podporovat církev svými desátkami a dary, svým osobním úsilím a vlivem?“ Při křtu jsme všichni odpověděli *ano*. Takže slova žalmu (Ž 50,14.15) jsou zaslíbením pro všechny, kdo vzdávají díky Bohu a věrně plní své sliby.

Aplikace

Jaké svědectví vydávají tvá rozhodnutí o tom, jak se umíš vypořádat s lákáním světa? V čem spočívá rozdíl mezi tvrdou, usilovnou prací, a děláním si modly z bohatství a peněz? Jak lze tento rozdíl poznat v životě člověka?

JAK SE ZBAVIT DLUHŮ

Boháč panuje nad chudáky, dlužník se stává otrokem věřitele. (Př 22,7)

Osobní studium

Jak rozumíš tomu, že „dlužník se stává otrokem věřitele“ (Př 22,7)?

Jak se dá uniknout ze stavu, který je dnes tak rozšířený? Zadluženému člověku (ať už jsi to ty, nebo někdo z tvých blízkých) může následující přehled pomoci začít s procesem oddlužení. Plán je jednoduchý. Zahnuje v sobě jeden předpoklad a tři důležité kroky.

Předpokladem je závazek vůči Bohu, že člověk bude věrný při odevzdávání jeho svatých desátků. Tak může člověk získat přístup k Boží moudrosti a požehnání. Bůh touží požehnat těm, kteří ho poslouchají.

Prvním krokem je vyhlášení moratoria na další dluhy – už žádné nové půjčky nebo čerpání z kreditní karty. Pokud si člověk nebude půjčovat, nebude se dále zadlužovat.

Druhý krok spočívá v tom, že člověk uzavře smlouvu s Bohem, že od této chvíle, podle toho, jak mu bude Bůh žehnat, bude co nejrychleji splácet své dluhy. Když Bůh člověku finančně požehná, použije tyto prostředky přednostně ke snížení dluhu – ne k nákupu dalších věcí. Tento krok je nesmírně důležitý. Když lidé dostanou nečekané peníze (odměna, dar a podobně), většinou je prostě utratí. Pokud se člověk snaží snížit svůj dluh, měl by takové prostředky využít k uskutečnění svého plánu.

Třetí krok je velmi praktický. Člověk si musí udělat seznam všech svých dluhů, od největšího po nejmenší (od nejvyšší částky po nejnižší). Většina rodin má na prvním místě hypotéku a kreditní kartu nebo osobní dluh na posledním. Pro začátek je dobré, když člověk u každého ze svých dluhů splácí alespoň minimální požadovanou měsíční splátku. Postupně by se měl snažit zvýšit, například zdvojnásobit, své platby při splácení dluhu na konci seznamu. Člověk bude mile překvapen, jak rychle dokáže splatit ten nejmenší dluh. Jakmile je dluh na konci seznamu uhrazen, prostředky, kterými byl splácen, můžeme použít na umořování dalšího dluhu. Tak se člověk může postupně propracovávat ve svém seznamu nahoru. Pokud se mu podaří odstranit ty nejmenší dluhy (často mají nejvyšší úrok), uvolní se mu překvapivě velké množství prostředků na splácení dalších dluhů.

Bůh zjevně nechce, abychom se zadlužili. Poté, co plní závazek věrnosti Bohu, mnozí lidé zjistí, že jim Bůh začal nečekaně žehnat a dluh se snižuje rychleji, než očekávali. Dodržením těchto tří jednoduchých kroků se mnohé rodiny dokázaly zbavit dluhů nebo je alespoň podstatně snížily. Pokud máš podobný problém, může se to podařit i tobě. Když dáš Boha na první místo, dostaneš jeho moudrost a požehnání pro hospodaření s tím, co ti svěřil.

Aplikace

„Nedejte se vést láskou k penězům; buďte spokojeni s tím, co máte. Vždyť Bůh řekl: ‚Nikdy tě neopustím a nikdy se tě nezřeknu‘“ (Žd 13,5). Jak může uplatňování slov tohoto verše lidem výrazně pomoci vyhnout se zadlužování?

RUČENÍ A POCHYBNÉ PLÁNY

Člověk bez rozumu dává ruku a svému druhovi se zaručuje. (Př 17,18)

²⁶*Nebud' mezi těmi, kdo dají druhému ruku, kdo se zaručují za půjčku, ²⁷nemáš-li čím splatit; proč ti má někdo vzít pod tebou lůžko? (Př 22,26.27)*

Věrný muž má mnoho požehnání, ale kdo se žene za bohatstvím, nezůstane bez trestu. (Př 28,20)

⁹*Kdo chce být bohatý, upadá do osidel pokušení a do mnoha nerozumných a škodlivých tužeb, které strhují lidi do zkázy a záhuby. ¹⁰Kořenem všeho toho zla je láska k penězům. Z touhy po nich někteří lidé zbloudili z cesty víry a způsobili si mnoho trápení. (1Tm 6,9.10)*

Osobní studium

Bible velmi jasně říká, že Bůh nechce, aby se jeho děti staly zodpovědnými za dluhové závazky jiných. V knize Přísloví nás Pán varoval před ručením za jiné osoby.

Jaké poselství obsahují následující verše? Před čím varují a na co upozorňují?

Př 6,1–5

Př 17,18

Př 22,26.27

Ručení je obvykle potřeba, když osoba s nedostatečnou bonitou žádá o půjčku a nesplňuje podmínky pro její získání. Úvěrový pracovník řekne takovému člověku, že najde-li osobu s dobrým kreditem, aby mu ručila za tuto půjčku, pak mu ji banka poskytne. V případě nesplácení pak bude splácet ručitel.

Někdy za vámi přijde člen sboru a požádá vás, abyste mu ručili. Vaše odpověď by měla být: „Bible říká, že bych to nikdy neměl dělat.“ Bible nás povzbuzuje, abychom pomáhali lidem v nouzi, ale neměli bychom být zodpovědní za jejich dluhy.

Mladí lidé někdy žádají rodiče, aby jim ručili například při koupi jejich prvního auta. Nebo od rodičů chtějí, aby ručili za jejich podnikatelský úvěr. I zde platí stejná od-

pověď. Je vhodné pomáhat druhým, pokud to skutečně potřebují, ale neměli bychom na sebe přebírat odpovědnost za jejich dluhy. Studie varují, že existuje velké riziko, že ručitel bude muset nakonec dluhy zaplatit sám!

Před čím varují následující texty? Co je špatného na snaze rychle zbohatnout?

Př 28,20

1Tm 6,9.10

Pochybné plány na rychlé zbohatnutí jsou další finanční pastí. Téměř zaručeně povedou k finančnímu krachu ty, kteří se do podobných aktivit zapletou. Čím lákavější nabídka a vidina rychlého zisku, tím opatrnější by měl člověk být. Mnoho lidí se nechá chytit do pasti a prožijí finanční i emocionální trauma. Další tragédií takových podvodných investic je, že v mnoha případech si jednotlivci museli půjčit peníze, aby se do nich mohli zapojit. Mnohé životy a rodiny zničila vidina rychlého a bezpracného zbohatnutí. Jediný, kdo nakonec zbohatl, byl podvodník, který takový systém vymyslel. Když se tě přítel nebo dokonce někdo milovaný pokusí vtáhnout do nějaké z těchto „perfektních investic“, dej od toho ruce pryč a uteč. Tak rychle, jak jen můžeš!

Aplikace

Proč je tak mnoho lidí ochotno vložit své úspory do pochybných investic? Jak můžeš pomoci někomu, kdo o něčem takovém uvažuje?

A CO KDYŽ PŮJČKU OPRAVDU POTŘEBUJI?

¹Každého sedmého roku budeš slavit léto promíjení dluhu. ²Toto je způsob promíjení dluhu: Každý věřitel svému bližnímu promine, co mu půjčil. Nebude na svého bližního, svého bratra, naléhat, protože je vyhlášeno Hospodinovo promíjení dluhu. ³Na cizince naléhat smíš, ale co máš u svého bratra, to mu tvá ruka promine. ⁴Ať není u tebe potřebného, neboť Hospodin ti bohatě požehná v zemi, kterou ti Hospodin, tvůj Bůh, dává do dědictví, abys ji obsadil. ⁵Jen ochotně poslouchej Hospodina, svého Boha, a bedlivě a cele dodržuj tento příkaz, který ti dnes přikazují. (Dt 15,1-5)

Osobní studium

Co Hospodin požadoval od svého lidu podle úvodních veršů?

V Písmu nacházíme i další příkazy (Ex 21,2; Lv 25,3.4), které se týkaly nejen otroků, sluhů a půdy, ale i těch, kdo půjčovali. Jelikož věřitelé často nechťeli odpustit žádné dluhy, nejdéle se člověk mohl zadlužit na sedm let. Ať už je poselství těchto veršů pro dnešní dobu jakékoli, ukazuje nám, že Hospodinu záleželo i na takovém druhu majetkových a finančních otázek. Zvláštní postavení v otázce odpuštění dluhu měli „bratři“, tedy příslušníci vyvoleného národa. Tyto verše také ukazují, že Hospodin uznával existenci dluhů, i když je obecně nepovažoval za šťastné řešení a důrazně doporučoval se jim raději vyhýbat.

Dnes je realita taková, že v mnoha oblastech světa (i u nás) si lidé berou hypoteční úvěry na koupi bytu nebo domu na dobu třicet a více let. Zdá se, že jedním z důvodů, proč bydlení stojí tak mnoho, je samotná možnost financovat bydlení formou hypotéky.

Někteří rodiče a děti se zajímají také o jiný druh půjček – na vzdělání. Získání vysokoškolského titulu zpravidla zvýší příjmovou schopnost člověka po zbytek jeho života. Někteří lidé si možná budou muset půjčit

nějaké peníze na zaplacení svého vzdělání, zvláště pokud chtějí studovat v zahraničí. Je však třeba mít na paměti, že takovou půjčku musíme splatit i s úroky, které ji často prodraží. Je proto lepší ucházet se nejprve o všechny dostupné granty a stipendia. Mladý člověk může při studiu pracovat. Na školu si může odkládat všechny peníze, které dostane nebo si je vydělá. Při získávání vzdělání je moudré poradit se s rodiči a případně je poprosit o finanční výpomoc. V biblických dobách dávali rodiče svým dětem zemědělskou půdu, aby si mohly vydělat na živobytí. Dnes často rodiče dávají takové „dědictví“ formou investice do vzdělání dítěte, aby se z něj mohl stát nezávislý dospělý.

V ideálním světě by neexistovaly žádné půjčky a dluhy. My však v ideálním světě nežijeme. Může se proto stát, že si opravdu musíme půjčit. Tehdy je důležité ujistit se, že dostáváme tu nejlepší nabídku, nejnižší úrokovou sazbu a nejnižší náklady na úvěr. Když už si půjčujeme, půjčme si co nejnižší částku a pokusme se úvěr splácet co nejrychleji, aby se nám zbytečně neprodražil na úrocích. Stále však platí, že bychom se ze všech sil měli snažit vyhýbat se zadlužení. Dodržujme biblické principy týkající se financí. Zbytečné zadlužení může způsobit potíže nejen nám, ale také našim blízkým.

Aplikace

Byl jsi někdy v situaci, že jsi někomu půjčil peníze? Jak ses k němu choval? Jak by se na tvůj postup díval Bůh? (Viz také Kaz 12,14.)

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

V jednom ze spisů Ellen G. Whiteové najdeme tříkrokový proces snižování dluhu.

„Buďte odhodláni už si nikdy neudělat další dluhy. Raději si odepřete tisíc věcí než si znovu půjčit. To, že jste se zadlužili, bylo prokletím vašeho života. Vyhněte se tomu jako neštovicím.

Udělejte slavnostní smlouvu s Bohem, že požehná-li vám, zaplatíte své dluhy a pak nebudete nikomu nic dlužni, i kdybyste měli žít jen na ovesné kaši a chlebu. [...] Neváhejte, nenechte se odradit ani se nevracejte zpět. Odepřete si uspokojování své chuti, zapomeňte na požitek z jídla, šetřete i drobné a zaplaťte své dluhy.

Splaťte své dluhy tak rychle, jak je to jen možné. Když se budete moci opět nadechnout jako svobodný člověk, který nebude nikomu nic dlužit, dosáhnete velkého vítězství.“ (CS 257)

Pokud potřebujete další pomoc, abyste se dostali z dluhů, vyzkoušejte následující tipy:

- Vytvořte si rozpočet. Abyste měli informace, jednoduše evidujte své příjmy a výdaje (nákupy) po dobu tří měsíců. Mnoho lidí je překvapeno, když zjistí, kolik peněz utrácení za nepotřebné věci.
- Skončujte s úvěrovými kreditními kartami. Tyto karty jsou jednou z hlavních příčin zadlužování rodin. Jsou snadno dostupné a použitelné, ale často je obtížné je splácet. Pokud zjistíte, že částku půjčenou na kartě nezvládnete každý měsíc splatit nebo že ji používáte na nákup věcí, které byste si jinak nekoupili, měli byste se jí zbavit dříve, než zničí vás, vaše manželství nebo obojí.
- Udělejte úsporná opatření. Někdy si neuvědomujeme, kolik bychom mohli ušetřit na našich měsíčních výdajích, kdybychom si dávali pozor na některé zdánlivě malé výdaje. Pokud jich je mnoho, mohou tvořit závratně velkou sumu.

Otázky k rozhovoru

1. *Výše dluhu, který na sebe vzaly mnohé státy nebo jednotlivci, je ohromující. Jaké jsou vaše zkušenosti s dluhem a problémy, které dluhy způsobily vám nebo jiným?*
2. *Co by mohl váš sbor udělat, aby pomohl členům naučit se zvládat dluhy nebo finanční problémy obecně?*
3. *Která biblická zaslíbení vám mohou pomoci chránit se před lákadly světa a zrádností některých finančních transakcí? Co vám může pomoci vyhnout se chamtivosti?*